

.17 HMR - en ny standard

Udviklingshistorie: .22 WMR (1959) - 5. MM RM (1970) - .17 HMR (2002)

En hel del "våben-tosser" var tidligt begejstrede for de nye små randtændingskalibrer da de ramte det danske marked for et par år siden. Nu er kalibrerne for alvor nået ud til almindelige praktisk orienterede jægere.

Af Jens U. Høgh

For få år siden var kuglekalibrer under .22 (5,6 mm) ikke tilladte til jagt. I de seneste regler er denne regel borttaget og der fokuseres i stedet på anslagsenergi.

Det betyder, at de forholdsvis nye kaliber .17 randtændingskalibrer - .17 HMR og .17 Mach2 – der på blot et par år er blevet storsælgere i store dele af den vestlige verden, nu kan erhverves og anvendes til jagt og regulering på krager, ænder, måger, fasaner, agerhøns, vadefugle og mårdeer m.v.

Dette er fantastisk for danske jægere, eftersom de nye kalibrer har jagtlig egenskaber, der langt overstiger de gammelkendte .22-salonkalibrer. Fladere kuglebaner, blændende præcision, stærkt reduceret vindafdrift og velfungerende små ekspanderende jagtprojektiler

øger rækkevidden for skadedyrsreguleringen ganske betragteligt uden at give køb på sikkerheden – tværtimod!

Enhver, der (forgæves) har forsøgt at pürsche sig på skudhold af krager og skader med en .22 L.R., vil kunne se mulighederne i en effektiv rækkevidde på mere end den dobbelte afstand. Med disse kalibrer kan krage- og skaderegulering ved pürsch- og anstandsagt med riffel blive en både lære- og udbytterig jagtoplevelse og et fint supplement til riffeljagten efter større arter.

At såvel rifler som ammunition kan erhverves til rimelige priser, gør ikke sagen mindre interessant!

En lang udviklingshistorie

I mere end 120 år har betegnelsen ”salonriffel” været mere eller mindre synonymt med en

riffel i kaliber .22 Long Rifle. Denne randtændingskaliber blev konstrueret i 1887 og er uden sidestykke verdens mest udbredte og anvendte riffelpatron. Dens lave pris, dens begrænsede anlagsenergi, dens næsten totale mangel på rekyl og det moderate mundingsknald har i kombination med rigeligt udvalg af prisbillige våben sikret den status som foretrukket træningskaliber for alle skytter – unge som gamle, rige som fattige.

Rent jagtmæssigt har kaliberet også fundet en del anvendelse. Den årlige rågeregulering er et godt eksempel på kaliberets styrke i jagtsammenhæng. På korte skudhold mod småvildt går skudvirkning,

præcision, sikkerhed og minimal kødødelæggelse op i en højere enhed med standard-ammunition med massive projektiler. Sikkerheden skyldes primært den lave projektilvægt – faktisk er kaliberet officielt godkendt til anvendelse i tæt bebyggelse ved skudvinkler over 60 grader. Nedfaldende projektiler anses for værende harmløse. Mere hurtiggående ammunition kan anvendes til skadedyrsregulering ud til cirka 60-70 meter. På længere hold gør såvel kuglefaldet som vindafdriften skydningen usikker. Desuden er risikoen for rikochetter ved skud mod jord altid stor med dette kaliber grundet den relativt lave hastighed.

I 1959 lancerede Winchester en mere potent randtændingskaliber i skikkelse af .22 WMR – Winchester Magnum Rimfire – også slet og ret kendt som .22 Winchester Magnum. Denne er typisk ladet med et 40 grains (2,6 g) kappeklædt projektil til betydeligt højere udgangshastigheder end .22 L.R. Kaliberet er et decideret jagtkaliber og er i henhold til dansk lovgivning placeret en klasse højere end .22 L.R. Således må bl.a. ræv, hare og gæs nedlægges med dette kaliber, der i hænderne på en god skytte kan være effektivt ud til omkring 120 meter. .22 Winchester Magnum har nydt en vis anseelse som skadedyrskaliber og de fleste fabrikanter har lavet våben i dette kaliber.

Ti år efter introduktionen af .22 WMR forsøgte Remington sig med en modernisering i retning af et mere hurtigtgående randtændingskaliber. Patronen blev døbt 5 mm Remington Magnum og var i al sin enkelthed en .22 WMR halset ned til 5 mm. Det kappeklædte projektil på 38 grains havde den højeste mundingshastighed, noget randtændingskaliber på den tid kunne levere og dertil var projektilet mere strømlinet end .22-projektilerne og havde derfor en betydeligt fladere bane og dermed længere effektiv rækkevidde. Skadedyrskontrol på 150 meter var ikke noget problem. Men tiden var ikke moden for Remingtons nyskabelse. Der blev aldrig produceret andre rifler end Remingtons egne og efter blot fire år ophørte produktionen af ammunition og rifler.

Vi skal helt frem til 2002 – 43 år efter .22 WMR's fødsel – før der igen skete noget på randtændingsfronten. Det år gjorde Hornady alvor af amerikanske randtændingsentusiasternes stædige eksperimenteren med nedkalibrerede udgaver af de tilgængelige kalibrer og introducerede kaliber .17 Hornady Magnum Rimfire eller .17 HMR. Igen var basishylsteret kaliber .22 WMR denne gang halset ned til kaliber .17 (4,3 mm). Kaliberet lades med forskellige kappeklædte

projektiler fra 17-20 grains (1,1-1,3 g) og præsterer udgangshastigheder omkring 780 m/s. Det hidtil mest fladtskydende randtændingskaliber nogensinde.

Kaliberet blev en øjeblikkelig succes, der langt oversteg branchens vildeste forventninger. Kort tid efter introduceredes derfor en "lillebror" – kaliber .17 Hornady Mach 2 eller .17HM2 – der er et standard .22 L.R. hylster kalibreret ned til kaliber .17. Ballistisk er den ikke på højde med .17 HMR, men den passer i riffellåse designet til .22 L.R. og har der sin eksistensberettigelse.

.17 HMR lades af adskillige producenter, .17 HM2 i et noget mindre udvalg. Stort set alle producenter af salonrifler har i dag disse kalibrer på programmet.

En verden af muligheder

Det er ikke så underligt, at de nye .17'ere har fået en stormende modtagelse. De åbner helt nye muligheder for jagt og regulering takket være ballistiske egenskaber, der ligger milevidt fra kendte salonriffelkalibrer.

Praktisk erfaringer har vist, at regulering af f.eks. kragefugle på 100-150 meters afstand langt fra er noget umuligt forehavende med en .17 HMR. Selv de billigste rifler leverer en næsten uhyggelig præcision – egenspredninger på 10 mm/100m er ikke udsædvanligt for rifler med tung pibe. Almindelige lettere pibeprofiler klarer som oftest at holde skuddene inden for 20 mm/100m. Også vindens skadelige indflydelse er reduceret. I forhold til selv de hurtigste .22 L.R. ladninger er vindafdriften for en .17 HMR groft sagt kun det halve takket være den korte flyvetid.

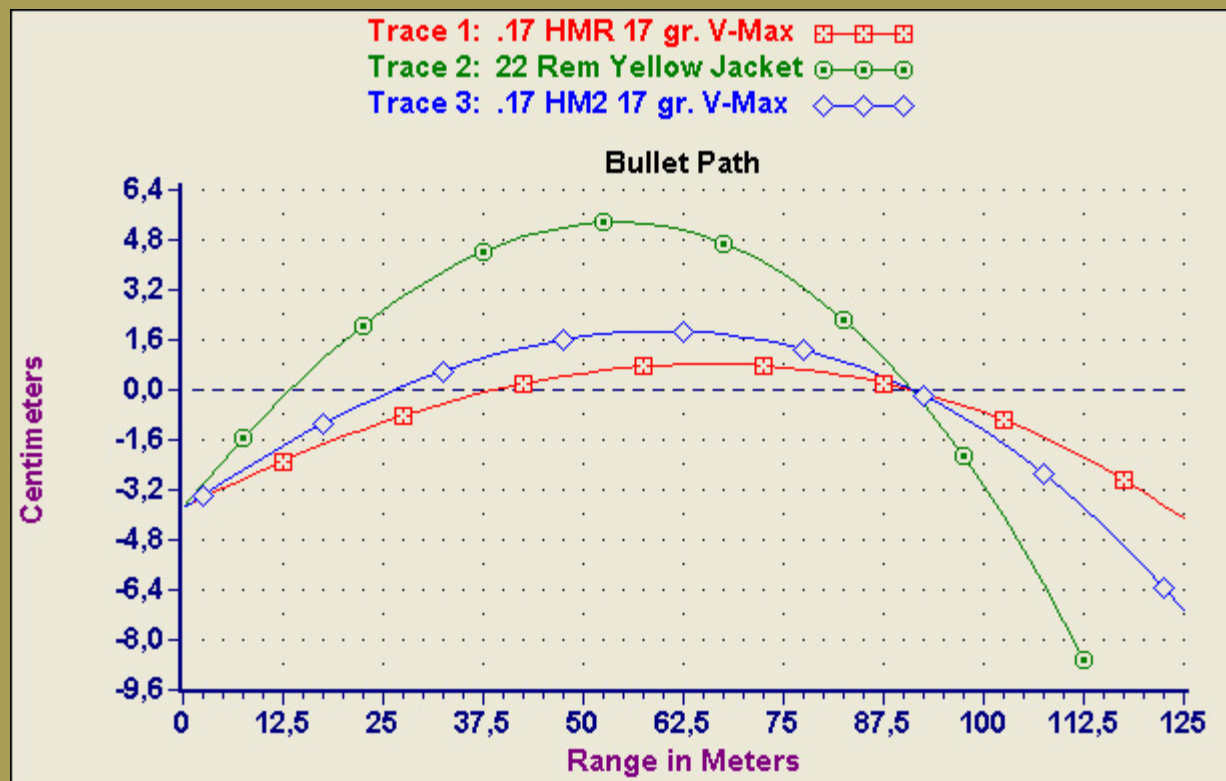
Selv på længere skudhold er effekten af de små ekspanderende jagtprojektiler særdeles overbevisende på småvildt. I U.S.A. skydes der rutinemæssigt såvel ræv som grævling og vaskebjørn. Herhjemme begrænser den gældende lovgivning desværre brugen af kaliberet til de arter, der i forvejen må

nedlægges med .22 L.R. En opgradering er så tæt på, som den næsten kan komme: Blot 5-10% højere anslagsenergi på 100 meter og .17 HMR havde været et lovligt valg til ræv, hare og gæs.

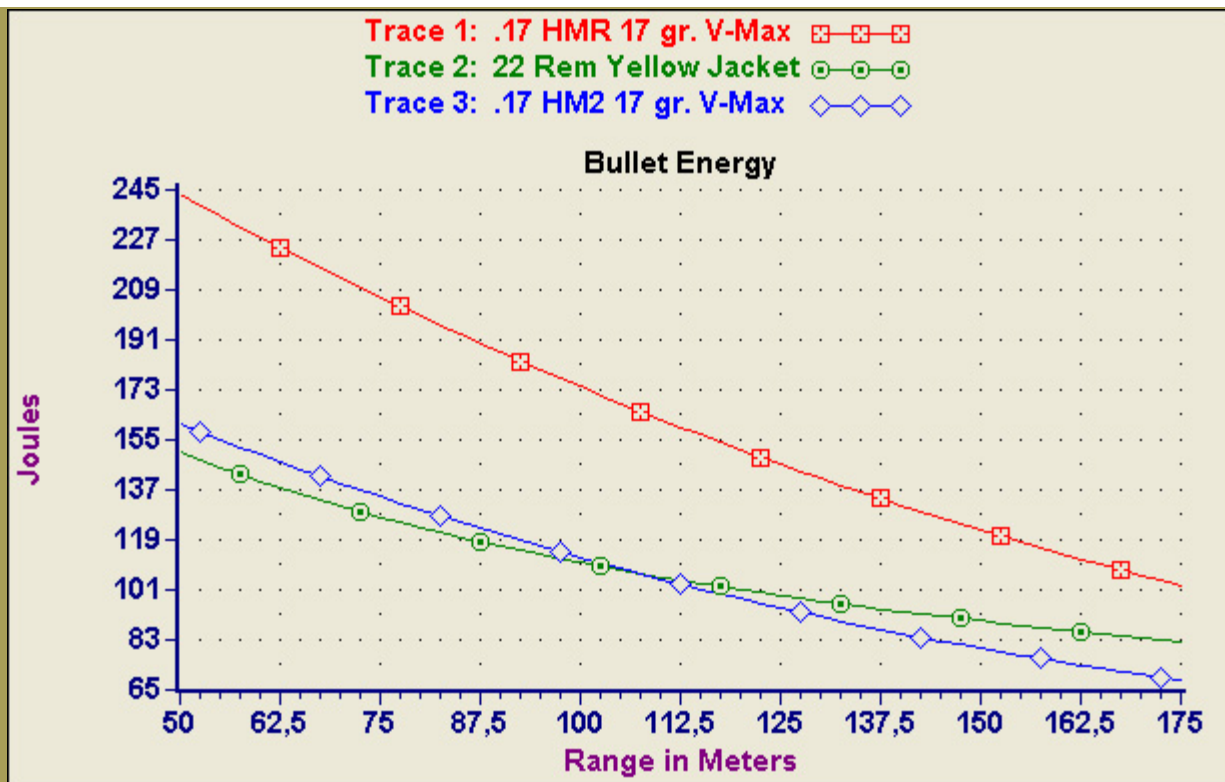
Men de nye kalibrer skiller sig ikke blot ud i kraft den betragteligt længere effektive rækkevidde. Også på det rent sikkerhedsmæssige plan distancerer kalibrerne sig. Ultra små og letexpanderende projektiler med høj hastighed har meget ringe tendens til at rikochettere. De ekspanderer ved den mindste kontakt med jord eller plantedele og piftende opspringere, som de fleste har oplevet med kaliber .22 L.R., er et stort set ukendt fænomen. Af samme grund anbefaler f.eks. det engelske politi nu kaliber .17 frem for .22 til den på de britiske øer meget

udbredte regulering af f.eks. kaniner med salonriffel. I forhold til stejlt vinklede skud (over 60 grader fra vandret) må .17-kalibrerne med projektilvægte på cirka det halve af .22'erne også formodes at være sikre på linie med .22 L.R. Både rikochetteringsegenskaberne og ballistikken for nedfaldende projektiler vil sikkert blive gjort til genstand for mere indgående studier i takt med kalibrernes udbredelse.

Ballistik:

Kuglebaner for repræsentative ladninger i .22 L.R. (Hypervelocity), .17 HM2 og .17 HMR. Sidstnævnte kan indskydes til at holde sig inden for +/- 1 cm ud til 100 m.

På 50 m lever .17 HMR næsten dobbelt så stor anslagsenergi som .22 LR og bliver da også i udlandet brugt til bl.a. ræve og vaskebjørne.